

Artykuł pochodzi ze strony:
Szkoły Podstawowej nr 3 im. Jana Pawła II w Miastku

Jan Paweł II: Encykliki

Encykliki

Ojca Świętego
Jana Pawła II

W ciągu ponad 26 lat swego pontyfikatu Jan Paweł II ogłosił czternaście encyklik. To najwyższej rangi, urzędowe dokumenty papieskie skierowane do całego Kościoła lub grupy wiernych.

Poruszył w nich najistotniejsze problemy z zakresu doktryny wiary Kościoła, jego organizacji, życia chrześcijańskiego, kultu oraz kwestii społecznych. Fundamentem dla tych pism jest nauczanie Soboru Watykańskiego II, którego realizację Ojciec Święty uczynił naczelnym zadaniem swojej posługi apostołskiej. Niemal każda z tych encyklik była wydarzeniem nie tylko dla świata katolickiego.

"Redemptor hominis", 4 marca 1979

Pierwsza encyklika często nazywana jest "hymnem na cześć człowieka". Jan Paweł II poświęcił ją wielkiej godności człowieka odkupionego przez Jezusa Chrystusa". Już w pierwszym zdaniu stwierdza, że "Odkupiciel człowieka Jezus Chrystus jest ośrodkiem wszechświata i historii".

"Człowiek odnajduje w nim swoją właściwą wielkość, godność i wartość swego człowieczeństwa. Człowiek zostaje w Tajemnicy Odkupienia na nowo potwierdzony, niejako wypowiedziany na nowo. Stworzony na nowo!" - pisze Jan Paweł II, który u początku swego pontyfikatu zawierzył wszystko Chrystusowi.

Kluczem do zrozumienia tej encykliki są często cytowane z niej słowa, że "człowiek jest pierwszą i podstawową drogą Kościoła". Papież przedstawił w niej bardzo szeroką wizję zaangażowania Kościoła w świecie. W czasie, kiedy komunizm proponował nowy humanizm i stworzenie nowego człowieka, przypominał, że Chrystus jest drogą, którą każdy człowiek musi przejść wraz z Nim i przy Jego pomocy.

Już w roku 1979, kiedy jeszcze nikt w Kościele nie myślał o Jubileuszu Roku 2000, Jan Paweł II zaproponował szerokie spojrzenie w przyszłość: "ad Christum Redemptorem" - ku Chrystusowi Odkupicielowi".

W "Redemptor hominis" znalazł się też apel o sprawiedliwość społeczną, poszanowanie praw człowieka, w tym i wolności religii, o solidarność z biednymi a także posoborową odnowę Kościoła, jedność chrześcijan i dialog z innymi religiami.

W swojej ostatniej książce pt. "Pamięć i tożsamość" Jan Paweł II wspomniał, że korzenie tego dokumentu, podobnie jak i drugiej encykliki poświęconej Bożemu Miłosierdziu sięgają jego polskich doświadczeń - Krakowa, gdzie życie i świadectwo św. siostry Faustyny oraz historia rozwoju kultu miłosierdzia Bożego - miało poważny wpływ na jego życie.

"Dives in misericordia", encyklika o Bożym Miłosierdziu - 30 listopada 1980

Druga encyklika Jana Pawła II poświęcona jest w głównej mierze problematyce Miłosierdzia Bożego i jego znaczenia w moralności chrześcijańskiej. O ile pierwsza encyklika odnosiła się do osoby Jezusa Chrystusa, to druga - do Boga Ojca "bogatego w miłosierdzie". Jan Paweł II dał w niej teologiczne pogłębienie dla kultu Bożego Miłosierdzia głoszonego przez św. s. Faustynę Kowalską.

Papież podkreśla w tej encyklice, że miłosierdzie nie polega na najbardziej współczującym spojrzeniu na zło moralne, fizyczne czy materialne ale "w swoim właściwym i pełnym kształcie objawia się jako dowartościowywanie, jako podnoszenie w górę, jako wydobywanie dobra spod wszelkich nawarstwień zła, które jest w świecie i w człowieku". W takim znaczeniu - podkreśla Papież - miłosierdzie stanowi podstawową treść orędzia mesjańskiego Chrystusa oraz siłę konstytutywną Jego posłannictwa".

Przypomina też, że szczytem objawienia się Bożego Miłosierdzia jest misterium paschalne, czyli męka, śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa. "Krzyż stanowi najgłębsze pochylenie się Boga nad człowiekiem, nad tym, co człowiek - zwłaszcza w chwilach trudnych i bolesnych - nazywa swoim losem" - czytamy w "Dives in misericordia".

Papież naucza, że niewyczerpana jest gotowość Boga w przyjmowaniu powracających, marnotrawnych synów. Ograniczyć ją może tylko upór człowieka, brak dobrej woli, gotowości nawrócenia, czyli pokuty. Przypomina też, że miłosierdzie wcale nie oznacza pobłażliwości wobec zła, zgorszenia, krzywdy czy wyrządzonej zniewagi. Podkreśla, że warunkiem przebaczenia jest naprawienie tego zła i zadośćuczynienie.

"Laborem exercens", encyklika o pracy ludzkiej (z okazji 90. rocznicy encykliki "Rerum novarum") - 14 września 1981

Analiza problematyki pracy ludzkiej w warunkach współczesnego świata. Ojciec Święty rozwija ideę pierwszeństwa osoby ludzkiej wobec rzeczy i samej pracy, która - według Papieża - winna być środkiem utrzymania i pomnażania dobrobytu kraju oraz samorealizacji człowieka. Omawia również uprawnienia pracowników oraz rolę i zadania związków zawodowych. Nic więc dziwnego, że właśnie ten papieski dokument ks. Jerzy Popiełuszko rozdawał w 1981 roku związkowcom z "Solidarności".

Najbardziej znany cytat z "Laborem exercens" to papieskie stwierdzenie o tym, że "Praca jest dobrem człowieka - dobrem jego człowieczeństwa - przez pracę bowiem człowiek nie tylko przekształca przyrodę, dostosowując ją do swoich potrzeb, ale także urzeczywistnia siebie jako człowiek, a także poniekąd bardziej staje się człowiekiem".

Jan Paweł II pisze też, o wyzwaniach globalizacji i solidarności w wymiarze ogólnosięciowym. Jego encyklika to punkt wyjścia nauczania Kościoła o konieczności przeciwdziałania bezrobociu.

"Slavorum apostoli", encyklika w tysięczną rocznicę dzieła ewangelizacji św. Cyryla i Metodego - 2 czerwca 1985

Czwarta encyklika Jana Pawła II poświęcona jest dziełom misyjnym Kościoła. Ojciec Święty ukazuje w niej ogromne znaczenie świętych Apostołów Słowian Cyryla i Metodego dla kultury i ekumenizmu, podkreśla też ich "katolicki zmysł Kościoła". Byli oni bowiem wysłani na misje przez patriarchę Konstantynopola, ale działali w ścisłym porozumieniu z Rzymem.

W dokumencie tym Jan Paweł II przedstawia sposoby pokonywania podziałów między narodami, jak również między Kościołami chrześcijańskimi. Zarysował w niej wizję powszechności Kościoła, obejmującego różne tradycje kulturowe z poszanowaniem ich odrębności.

"Realizując własny charyzmat Cyryl i Metody wnieśli decydujący wkład w budowę Europy nie tylko jako wspólnoty wiary chrześcijańskiej - pisze Jan Paweł II - ale także jako organizmu państwowego i kulturowego. Dzisiaj również nie ma innej drogi do przezwyciężenia napięć i naprawienia rozłamów czy usunięcia zarówno w Europie, jak i w świecie antagonizmów, które zagrażają wywołaniem straszliwego zniszczenia życia i wartości. Być chrześcijaninem w naszych czasach oznacza być twórcą komunii w Kościele i w społeczeństwie".

"Dominum et vivificantem", encyklika o Duchu Świętym w życiu Kościoła i świata - 18 maja 1986

To trzecia z tryptyku encyklik poświęcona kolejnej osobie Boskiej - Duchowi Świętemu. Papież nawiązuje w niej do wiary Kościoła, sformułowanej na Soborze Powszechnym w Konstantynopolu w 381 roku i wyznawanej do dzisiaj w credo: "Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela".

W "Pamięci i tożsamości" Jan Paweł II wspomina o rzymskim rodowodzie tej encykliki. Pisze o tym, że zrodziła się ona z medytacji nad Ewangelią św. Jana, nad tym, co Chrystus mówił podczas Ostatniej Wieczerzy, stwierdza, że właśnie tam "otrzymaliśmy chyba najpełniejsze objawienie o Duchu Świętym", który "przekona świat o grzechu" (J 16, 8).

W "Dominum et vivificantem" Papież naucza m.in., że Duch Święty pozwala nam zobaczyć grzech w świetle misterium pietatis, czyli miłosiernej, przebaczącej miłości Boga. "Przekonywanie o grzechu" staje się równocześnie przekonywaniem o tym, że grzech może być odpuszczony, a człowiek może odzyskać poczucie godności umiłowanego dziecka Bożego - zapewnia Jan Paweł II w swej piątej encyklice.

"Redemptoris Mater", encyklika o błogosławionej Maryi dziewicy, w życiu pielgrzymującego Kościoła - 25 marca 1987

To najważniejszy dokument Jana Pawła II o Matce Bożej. W swej szóstej encyklice Ojciec Święty przypomina soborową naukę o obecności Bogarodzicy w tajemnicy Chrystusa i Kościoła; o tym, że "Syn Boży dwa tysiące lat temu stał się człowiekiem za sprawą Ducha Świętego i narodził się z Niepokalanej Dziewicy Maryi". Ukazuje szczególne miejsce i rolę Maryi w Kościele oraz macierzyńskie pośrednictwo wynikające z jej podwójnego związku z Chrystusem i Kościołem.

"Jej wyjątkowe 'pielgrzymowanie wiary' wciąż staje się punktem odniesienia dla Kościoła, dla osób i wspólnot, dla ludów i narodów, poniekąd dla całej ludzkości" - podkreśla Jan Paweł II.

Papież wskazał również na znaczącą rolę kobiety w Kościele. Jak stwierdził, "maryjny wymiar życia chrześcijańskiego znajduje szczególny wyraz w odniesieniu do kobiety i jej roli społecznej" a "kobiecość istotnie stanowi szczególną więź z Matką Odkupiciela".

Encyklika o Matce Bożej stanowiła także duchowe i duszpasterskie vademecum dla obchodów Roku Maryjnego na przełomie 1987/1988 roku.

"Sollicitudo rei socialis", encyklika z okazji 20. rocznicy ogłoszenia "Populorum progressio" - 30 grudnia 1987

Siódma encyklika Jana Pawła II koncentruje się na kwestiach społecznych. Przypomina o istnieniu poważnych patologii w świecie, zwłaszcza w zakresie zagrożenia życia ludzkiego i pokoju w wyniku podziałów na wrogie bloki polityczne. Ojciec Święty akcentuje też konieczność uwzględnienia w posłudze Kościoła tzw. opcji preferencyjnej na rzecz ubogich, którymi są ludzie pozbawieni nie tylko dóbr materialnych, ale także duchowych.

Encyklika zachęca do angażowania się w kształtowanie stosunków społecznych zgodnie z zasadą solidarności, a nie przez eliminację przeciwników politycznych czy przemoc. Jan Paweł II pisze, że solidarność to "mocna i trwała wola angażowania się na rzecz dobra wspólnego, czyli dobra wszystkich i każdego, wszyscy bowiem jesteśmy naprawdę odpowiedzialni za wszystkich".

Wychodząc od mechanizmów społecznych, poprzez analizę na płaszczyźnie kulturowej i moralnej, Papież dokonuje analizy teologicznej, aby następnie w "strukturach grzechu" wskazać na korzenie sytuacji, w której zysk i władza pragną stać się wartościami absolutnymi. Jednak niezwykle surowa diagnoza nie prowadzi do pesymizmu, a tym bardziej do rezygnacji z działania na rzecz poprawy świata. Papież dzieli się wiarą, że Boża Opatrzność działa w ludzkiej historii a więc wiarą w możliwość przezwyciężenia przeszkód, które przeciwdziałają rozwojowi społecznemu.

"Redemptoris missio", encyklika o stałej aktualności posłanie misyjnego - 7 grudnia 1990

Ósma encyklika podejmuje zagadnienia teologicznych podstaw ewangelizacji. Charakteryzuje współczesną działalność misyjną, wskazuje jako jej obszar takie środowiska jak imigranci, młodzież, skupiska biedy czy wielkie miasta. Papież podkreśla też, że "pierwszym areopagiem współczesnego świata jest świat komunikacji, zdolny jednoczyć ludzkość, czyniąc z niej - jak się powiada - "globalną wioskę".

Punktem wyjścia dla papieskich rozważań jest konstatacja, iż "liczba ludzi, którzy nie znają Chrystusa, od zakończenia Soboru podwoiła się". Papież mówi jasno: "Mam wrażenie, że nadszedł moment zaangażowania wszystkich sił kościelnych w nową ewangelizację i misję wśród narodów. Nikt wierzący w Chrystusa, żadna instytucja Kościoła nie może uchylić się od tego najpoważniejszego obowiązku: głoszenia Chrystusa wszystkim ludom".

Właśnie w tej encyklice Jan Paweł II zapowiada "wielką wiosnę chrześcijaństwa", która nastąpi "jeśli wszyscy chrześcijanie, a zwłaszcza misjonarze i młode Kościoły odpowiedzą z wielkodusznością i świętością na troski i wyzwania współczesności".

Dokument ten porusza również kwestię dialogu międzyreligijnego, który należy do misji ewangelizacyjnej Kościoła. Rozumiany jako metoda i środek wzajemnego poznania nie przeciwstawia się misji, ale przeciwnie jest z nią w szczególny sposób powiązany i stanowi jej wyraz - czytamy w "Redemptoris missio".

"Centesimus annus", encyklika w setną rocznicę encykliki "Rerum novarum" - 1 maja 1991

Dziewiąta encyklika rozwija główne tezy katolickiej nauki społecznej w świetle współczesnych doświadczeń historycznych, zwłaszcza w aspekcie upadku doktryn totalitarnych. Uznając osiągnięcia

gospodarcze kapitalizmu, Jan Paweł II zwraca uwagę na zagrożenie wartości etycznych, wynikające z absolutyzacji zasad liberalizmu.

"Centesimus annus" jest zarówno dialogiem z nauczaniem Leona XIII, potwierdzeniem i rozwinięciem jego ocen systemów gospodarczo-społecznych oraz konkretyzacją formułowanych przestróg, jak i odpowiedzią Kościoła na najbardziej aktualne w chwili ogłoszenia tej encykliki wydarzenia polityczne, a więc załamanie się systemu państw realnego socjalizmu w roku 1989.

Jan Paweł II przypomina katolikom o obowiązku udziału w życiu publicznym. Stwierdza m.in., że "Kościół docenia demokrację jako system, który zapewnia udział obywateli w decyzjach politycznych oraz umożliwia rządzącym wybór i kontrolowanie własnych rządów, a także - kiedy należy to uczynić - zastępowanie ich w sposób pokojowy innymi". Poucza też, że "bez zakorzenienia w prawdzie człowiek i społeczeństwo wystawione są na przemoc namiętności i jawne bądź ukryte uwarunkowania".

"Veritatis splendor", encyklika o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła - 6 sierpnia 1993

Dziesiąta encyklika Jana Pawła II ukazuje oparte na Piśmie Świętym, a także tradycji, racje moralnego nauczania Kościoła. Wskazuje też na wewnętrzny, nierozzerwalny związek istniejący między wiarą i moralnością oraz między wolnością i prawdą. "Kwestia moralności jest dzisiaj kwestią przetrwania ludzkości" - mówił podczas watykańskiej prezentacji tego dokumentu kard. Joseph Ratzinger.

Papież rozpoczynając encyklikę od słów "Veritatis splendor" czyli "Blask prawdy" podkreślił, że nauczanie moralne Kościoła ma swoje oparcie na zdolności człowieka do poznania prawdy zarówno w wymiarze naturalnym, jak i nadprzyrodzonym. Natomiast powątpiewanie w zdolność rozumu do poznania tej prawdy jest początkiem kryzysu samego człowieka i jego upadku - przestrzegali Jan Paweł II.

Mimo, że encyklika spotkała się z krytycznym głosem ze strony wielu teologów - była bowiem reakcją na różne prądy teologiczne, kwestionujące autorytet nauczania Kościoła - to jednak dała impuls do refleksji nad tym, ku czemu prowadzą relatywistyczne koncepcje teologiczne. Uświadomiono sobie ogromne znaczenie trzeciego rozdziału encykliki zatytułowanego "By nie zniweczyć Chrystusowego Krzyża" (1Kor 1, 17), w którym Jan Paweł II wskazał, że wiara musi mieć swoje wyraźne przełożenie na życie i moralność.

"Evangelium vitae", encyklika o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego - 25 marca 1995

W encyklice, która wzbudziła najwięcej kontrowersji, Ojciec Święty w sposób zdecydowany i stanowczy broni w niej wartości, a także nienaruszalności życia ludzkiego. Wykłada w niej i rozwija znane stanowisko Kościoła w sprawie aborcji i eutanazji oraz zajmuje się szczegółowo naturalnymi metodami planowania rodziny, zachęcając do ich stosowania. Występuje przeciwko eksperymentom biologicznym i genetycznym na człowieku, sprzecznym z "Bożym zamysłem". Papież dopuszcza jednak przeszczepy i z uznaniem pisze o tych, którzy okazują miłość bliźniemu, ofiarowując mu swe organy.

Świadoma i dobrowolna decyzja pozbawienia życia niewinnej istoty ludzkiej - pisze Jan Paweł II - jest zawsze złem z moralnego punktu widzenia i nigdy nie może być dozwolona ani jako cel, ani jako środek do dobrego celu" "Nic i nikt nie może dać prawa do zabicia niewinnej istoty ludzkiej - czytamy dalej - czy to jest embrion, czy płód, dziecko czy dorosły, człowiek stary, nieuleczalnie chory czy

umierający. Żadna władza nie ma prawa do tego zmuszać ani na to przyzwalać. Nie ma żadnego znaczenia, czy ktoś jest władcą świata, czy ostatnim "nędzarzem" na tej ziemi: wobec wymogów moralnych jesteśmy absolutnie równi" - przypomina Papież.

"Evangelium vitae" bywa uznawana za "obronę słabych przed przemocą silnych". W odpowiedzi na apel Jana Pawła II zawarty w tej encyklice, w Święto Zwiastowania Pańskiego - 25 marca obchodzony jest Dzień Świętości Życia.

"Ut unum sint" - encyklika o działalności ekumenicznej - 25 maja 1995

Dwunasta encyklika Jana Pawła II to pierwszy w dziejach Kościoła dokument papieski tej rangi poświęcony ekumenii. Papież omawia w nim zagadnienia dialogu katolików z chrześcijanami prawosławnymi i protestanckimi. Padają w nim m.in. takie stwierdzenia, że ekumenizm jest "imperatywem chrześcijańskiego sumienia" i "drogą Kościoła Chrystusowego" oraz "nie można być autentycznym chrześcijaninem, jeśli jest się ekumenicznie zamkniętym".

Encyklika ta jest kluczem do rozumienia papieskiej wizji jedności Kościoła, mocno osadzonej w nauczaniu Soboru Watykańskiego II. Tę wizję można streścić następująco: celem ekumenii nie jest ujednoczenie i zjednoczenie Kościołów, albo ich jakiś synkretyczny uniformizm, lecz osiągnięcie poprzez braterski dialog "pojednanej różnorodności", bez uszczerbku własnej tożsamości.

"Wierzyć w Chrystusa znaczy pragnąć jedności; pragnąć jedności znaczy pragnąć Kościoła; pragnąć Kościoła znaczy pragnąć komunii łaski, która odpowiada zamysłowi Ojca, powziętemu przed wszystkimi wiekami" - napisał Jan Paweł II. Podkreśla on, że wszelkie zaangażowanie na rzecz komunii wypływa z odpowiedzi na gorące pragnienie Chrystusa "aby byli jedno". Papieżowi nie chodzi o "jakąś niewyraźną relację dobrego sąsiedztwa, ale o nierozzerwalną więź wiary teologicznej, przez którą jesteśmy przeznaczeni nie do podziału, ale do wspólnoty"

Jan Paweł II w sposób pełen prostoty i pokory zwraca się do chrześcijan z innych Kościołów o wspólną dyskusję nad najbardziej spornym dziś zagadnieniem ekumenicznym - kwestią prymatu papieża.

"Fides et ratio", encyklika o relacjach między wiarą a rozumem - 14 września 1998

Ojciec Święty ukazuje w niej relacje zachodzące między wiarą i rozumem. Wzywa do uczciwego, krytycznego, całkowicie szczerego i obiektywnego dialogu między teologią a współczesną filozofią, który wzbogaci je obydwie.

Papież stwierdza, że "w chwili, gdy uwidacznia się fragmentaryczność wiedzy, jest rzeczą ważną, aby teologia jako pierwsza odnalazła formy, pozwalające ustalić zasadniczą jedność, jaka łączy z sobą rozmaite drogi badań, ukazując ich ostateczny cel w prawdzie objawionej w Jezusie Chrystusie". "Z tego punktu widzenia filozofia otwarta na tajemnicę i na jej objawienie może dopomóc teologii w zrozumieniu, że mądrość treści wiary sprzyja godności człowieka i jego rozumowi.

Trzynasta encyklika Jana Pawła II zawiera też pesymistyczną diagnozę współczesnej kultury. Jej głównymi zagrożeniami są m. in. relatywizm poznawczy, nihilizm, pragmatyzm. Z drugiej strony dokument ten uznawany jest za wyraz optymizmu poznawczego i wiary w rozum.

W "Fides et ratio" Papież twierdzi, że kultura, stawiając pytanie o prawdę i poszukując na nie odpowiedzi, może przyjąć Boże Objawienie. Dlatego uczy, że w każdej epoce bardzo ważny jest dialog wiary z kulturą.

"Ecclesia de Eucharistia", encyklika o Eucharystii w życiu Kościoła - 17 kwietnia 2003

W swej czternastej encyklice Ojciec Święty podkreśla, że "Kościół żyje dzięki Eucharystii". Odwołując się do wielowiekowej spuścizny Kościoła - przypomina, że Eucharystia jest centralną tajemnicą życia wspólnoty eklezjalnej. "Eucharystia, pojęta jako zbawcza obecność Jezusa we wspólnocie wiernych i jako jej pokarm duchowy, jest czymś najcenniejszym, co Kościół posiada na drogach historii" - czytamy.

Jan Paweł II głosi "eklezjologię komunii". Uczy, że Kościół pielgrzymujący tu na ziemi jest wezwany do podtrzymywania i pogłębiania zarówno komunii z Bogiem w Trójcy Jedynym, jak i komunii między wiernymi. W dążeniu do tego celu ma do dyspozycji Słowo i sakramenty, przede wszystkim Eucharystię, dzięki której Kościół « ustawicznie żywi się i wzrasta », i w której jednocześnie sam siebie wyraża" - stwierdza Papież.

Jednocześnie Jan Paweł II w sposób bardzo osobisty dzieli się swoim sposobem przeżywania Eucharystii, jako najważniejszego wątku własnej drogi kapłańskiej.

Papieski dokument wyraża także z troską nadużyciami występującymi w praktyce liturgicznej. "Ufam - pisze - że ta Encyklika przyczyni się w skuteczny sposób do rozproszenia cieni wątpliwości doktrynalnych i zaniechania niedopuszczalnych praktyk, tak aby Eucharystia nadal jaśniała pełnym blaskiem całej swojej tajemnicy".

data publikacji: 2017-09-01 00:00:00